

Wnioski (zakończenie)

Zakończenie pracy powinno być logicznie powiązane z tokiem wcześniejszych wywodów. We wnioskach określamy na ile udało się potwierdzić zamiary badawcze wskazane w części wstępnej i w rozdziale metodologicznym.

Zakończenie w znacznej mierze zależy od charakteru pracy. W pracy teoretycznej będzie syntetycznym przeglądem problematyki stanowiącej przedmiot rozważań w kolejnych rozdziałach z ukazaniem nowego punktu widzenia na rozpatrywany temat.

W przypadku pracy empirycznej będzie zwięzłym podsumowaniem najważniejszych wyników. W zakończeniu trzeba powiązać poszczególne wyniki cząstkowe, bez powtarzania ich i uzyskać wnioski na wyższym poziomie uogólnienia. Nie może więc to być spis szczegółowych wniosków zawartych w podsumowaniu rozdziałów pracy⁷³.

We wnioskach nawiązujemy do celów, problemów badawczych oraz przyjętych hipotez. Oceniamy czy cele zostały osiągnięte oraz czy i na ile postawione hipotezy zostały zweryfikowane. Warto wskazać jakie znaczenie mają wyniki naszych rozważań

Można tu także wspomnieć o napotkanych w trakcie realizacji badań trudnościach.

Można również zasygnalizować jakie problemy nie zostały rozstrzygnięte i co wymaga dalszych badań. Jakie perspektywy badawcze otwiera nasza praca.

Tę część kończymy postulatami dla przyszłej praktyki.

Redagując ten element pracy należy pamiętać, że w zakończeniu:

- nie powtarzamy wszystkich wyników uzyskanych w pracy,
- przedstawiamy wyniki w takiej formie, która pozwoli czytającemu ustosunkować się do całości,
- nie zamieszczamy tabel, rysunków, ani myśli innych osób,
- przedstawiamy osobistą refleksję,
- dokonujemy ostatecznego zamknięcia pracy.